

# "Javno kazalište postoji prvenstveno zbog svojih građana i djece, a ne zbog turista"



kritikaz.com /vijesti/Intervjui/32488/Javno\_kazali%C5%A1te\_postoji\_prvenstveno\_zbog\_svojih\_gra%C4%91ana\_i\_djece,\_a\_ne\_zbog\_turista



Marija Tudor / gkl-split.hr

MARIJA TUDOR:

26.4.2017. 6:43:32h

"Javno kazalište postoji prvenstveno zbog svojih građana i djece, a ne zbog turista"

Po završetku brojčano najzaokruženijeg, a organizacijski najneizvjesnijeg Malog Marulića porazgovarali smo s Marijom Tudor, ravnateljicom organizatora festivala, Gradskog kazališta lutaka Split, o brojnim problemima domaćih kazališta i festivala za djecu, ali i pokojoj radosnijoj i svjetlijoj temi

**Deseti Mali Marulić je iza nas. Uz to što je bio jubilarni, bio je i najteži za organizirati. Za početak, možeš li nam ga rezimirati u brojkama?**

Od sve statistike, ove je godine najvažniji broj deset, kao pokazatelj desetogodišnjeg kontinuiteta jedne kulturne manifestacije za djecu, odnosno potvrda značaja i opravdanosti ideje i ciljeva na kojima ona počiva, ali i upornosti producenta da festival preživi i onda kad mu okolnosti nisu bile sklone. Za festival je ove godine prijavljeno 26 predstava od kojih je selektor Tomislav Zajec odabrao sedam za natjecateljski dio programa, dok je jedna predstava izvedena izvan konkurencije. Odabrani naslovi koji su doputovali u Split izvedeni su nekoliko puta, pa smo ukupno imali 12 izvedbi, ali i dva čitanja nagrađenih tekstova te četiri slušaonice radio-igre za

djecu. Kad pribrojimo i umjetničko-stručni kolokvij kao poseban program, ukupno smo realizirali 19 programa od 6. do 12. travnja.

### **Krenimo od kolokvija.**

Eh, bez iskustva u takvim programima i tek s voljom i namjerom da o nekim pitanjima i temama duboko promislino, mislila sam da će taj skup organizacijski biti „ne'š ti“. Ali nikad nije, ukoliko želite napraviti nešto vrijedno i kvalitetno, to sam već mogla i naučiti. Skup je, uz duge pripreme, ispao baš takav i jako sam zadovoljna. Pozvala sam pametne i stručne ljude koji su iz različitih aspekata govorili o suvremenom hrvatskom dramskom kazalištu za djecu, što je bilo glavna tema kolokvija. Napisali su i izložili svoje radove koji su dragocjen teoretski doprinos nevjerojatno oskudnoj stručnoj literaturi koja se bavi kazalištem za djecu i jako sam ponosna jer je inicijativa krenula iz našeg kazališta, odnosno festivala. Time svi u kazalištu za djecu dobivamo puno.

### **Što si ti, kao ravnateljica festivala i kazališta za djecu i mlade dobila kolokvijem?**

Dobila sam uvid u promišljanja stručnjaka o pitanjima autorske originalnosti i suodnosa dramskog teksta i izvedbe, koja se direktno tiču kriterija selekcije. No priča s kolokvijem nije gotova, štoviše, tek će dobiti pravi odjek i to objavom svih radova u novom broju *Kazališta*, na čemu zahvaljujem uredništvu, prvenstveno urednicama Željki Turčinović i Ivi Gruić. Moram spomenuti sve sudionike skupa i izlagače: Jelena Kovačić, dr.sc. Livija Kroflin, dr.sc. Iva Gruić, Tomislav Zajec, dr.sc. Matko Botić, Saša Božić i Magdalena Lupi Alvir i još jednom im zahvaliti na vrijednim i zanimljivim radovima. Čitajte ih u novom broju *Kazališta*. Ne smijem zaboraviti ni Jasena Boku koji je iskusno moderirao kolokvij, naročito okrugli stol u drugom dijelu.

### **Kolokvij je ispunio tvoja očekivanja. Koliko si zadovoljna samim predstavama i organizacijom festivala?**

Ovo izdanje festivala prvenstveno mi je bilo velik izazov jer smo bili prisiljeni organizirati ga u dva grada. U isto vrijeme bilo je i prilika da u takvim okolnostima skrenemo pozornost na probleme s kojima se danas suočava kazalište za djecu i svi koji se njime bave. Mislim da smo uspjeli sve organizirati na uobičajeno profesionalnom nivou kojim su zadovoljni i sudionici i publika. U Tomislava Zajeca i njegov izbor imam puno povjerenje i mislim da je svih sedam odabranih predstava zaslužilo ući u festivalsku konkurenciju.

### **Kad smo kod dva grada, kako je bilo biti gost u Zagrebu? Meni kao zagrebačkom gledatelju bio je puno draži onaj splitski dio, he he.**

Kolege u Zagrebu su me dočekale gostoljubivo i s velikom podrškom, tako da sam se osjećala ugodno, kao doma. Bilo mi je teško zbog njih, jer nisu mogli doći u Split, i zbog naše splitske publike jer ih nije mogla gledati. Ali hoće, uskoro. A u Splitu je uvijek posebno, naravno, festival je proljetni, pa još u *najlipšem gradu na svitu*, ha ha, može li bolje!?

### **GKL Split: "U zvijezde"**

### **Domaća predstava "U zvijezde" bila na korak do trona, osvojivši zanimljivu nisku nagrada. Znam da nije zahvalno odgovarati na ovakva pitanja, ali ipak ću pitati: kako si zadovoljna tim aspektom?**

Vjerujem da je svima draže dobiti nagradu negdje drugdje nego u vlastitoj kući, ali je istina i da su izvedbe na matičnoj pozornici gotovo uvijek najbolje. Ne znam je li predstava "U zvijezde", pored vrlo vrijednih nagrada koje je osvojila, mogla osvojiti i onu za najbolju predstavu. Ja je stvarno obožavam i svaki put kad je gledam imam opet sedam godina i puna sam radosti i ushita. I divljenja, prvenstveno za Kseniju Zec i Sašu Božića koji mogu stvoriti takvo djelo, a onda i za glumce koji ga mogu iznijeti i prenijeti publici. Prepoznao je to i žiri, pa je nagradio autore za režiju, a cijeli ansambl za glumačku suigru, nagradivši napose i Petra Konkoja za najbolje glumačko ostvarenje (ravnopravno s Edijem Čelićem za ulogu u „Nije me strah“).

### **Upravo je ta predstava osvojila nagradu za najbolju predstavu.**

Vjerujem da su i publika i kolege lutkari bili jednako oduševljeni nagrađenom osječkom predstavom „Nije me

strah“ koja je nesvakidašnja i izuzetna poslastica za sve ljubitelje lutkarstva. Tako da nemam dvojbi, žiri je i ove godine nagrađivao promišljeno, stručno i pravedno.

### **No nisu to sve nagrade. I ove ste godine dodijelili nagrade za najbolji dramski tekst za djecu i mlade. Što ti se čini, koliko vrijedan rad vašeg kazališta i festivala utječe na stvaranje tekstova za djecu?**

Ne mogu procijeniti što bi bilo s novim domaćim dramskim tekstom za dječje kazalište da nije ovog našeg Natječaja, odnosno, koliko bi pisci pisali za dječje kazalište bez sigurne mogućnosti otkupa, uprizorenja ili nagrade. Mislim da je Natječaj velika motivacija jer je riječ o iznosima koji nisu zanemarivi, ali ga afirmirani pisci ipak nedovoljno koriste, barem sam takvog dojma.

### **Zašto?**

Možda su previše zauzeti radom na tekstovima po narudžbi ili su ovi iznosi ipak premaleni piscima koji pišu za kazalište „odraslih“. Nema garancije da će se uloženo vrijeme i trud barem donekle isplatiti. Nagrađene tekstove objavljujemo u Zborniku svake tri godine, a činjenica da je većina tekstova iz prvog Zbornika postavljena u kazalištima govori o rezultatima našeg rada, odnosno Natječaja, ali i o potrebi kazališta za novim tekstovima. Međutim, moram reći, a nadam se da se nitko neće naljutiti, kako bi bilo jako dobro da se tekstovi selektiraju u dva kruga, pa da se nakon prvog kruga organizira radionica pod vođenjem dramskog pisca/dramaturga koji bi odabranim autorima pomogao u dorađivanju, oblikovanju i strukturiranju tekstova jer mnogima trebaju takvi savjeti i smjernice. Tek nakon dorade bi se trebale dodjeljivati nagrade, doduše više ne pod šifrom, ili bi trebalo angažirati novi žiri, a naslov promijeniti.

### **Što bi time dobio natječaj, a što kazališta za djecu?**

Čini mi se da bismo nakon takvog procesa imali puno više igrivih tekstova, spremnih za postavljanje bez većih intervencija. Inače, ovo nije moja ideja već praksa koja postoji u Njemačkoj, na sličnom natječaju. Natječaj se raspisuje bijenalno a cijeli proces traje dvije godine. I nakon toga se dogodi da ne dodijele prvu nagradu, a zaprimo gotovo 500 tekstova. No, zadovoljna sam ovogodišnjim nagradama i tekstovima za koje se nadam da će pronaći svoj put do pozornica.

### **Himna Malog Marulića**

#### **Iako se ove godine pričalo uglavnom o preživljavanju festivala, zanima me tvoj pogled unaprijed. U kojem bi smjeru voljela razvijati festival?**

U postojećim kapacitetima Festival je na svom maksimumu i mislim da ne možemo dati više. Istina je da već sada pucamo po šavovima, a takva situacija prijete podbačajem u drugim programima. GKL radi četiri premijere, igramo i desetak repriznih naslova po sezoni, imamo više od 300 izvedbi u kući i na terenima, organiziramo Malog Marulića, reviju Ljetno kazalište za djecu i ciklus jazz koncerata, a rado bismo se pokazali i na nekom festivalu. Jednostavno, u produkciji samog festivala trebao bi sudjelovati veći broj ljudi, inicijatora i voditelja programa, ljudi koji imaju ideje i mogu samostalno voditi i unaprjeđivati svoj segment posla, misliti šire i umrežavati se. Glavni nositelj bi i dalje trebalo biti Gradsko kazalište lutaka, ali morao bi postojati tim, ili barem još jedan čovjek koji bi bio posvećen isključivo festivalu.

#### **Kad bi se u nekom paralelnom svijetu to realiziralo i kad biste dobili dodatne ljude, gdje bi bilo zgodno širiti festival?**

U tom bi slučaju Marulić mogao rasti najvjerojatnije kroz veći broj popratnih programa poput spomenutih radionica dramskog pisanja, u nekoj formi i za djecu, a ne samo za odrasle. Mislim da bi festival mogao i morao prožeti cijeli grad, sve njegove kvartove. I ne moraju igrati samo selektirane predstave, već i druge, izvan konkurencije. Mogli bismo uključiti sve filijale gradske knjižnice Marka Marulića, organizirati čitanja nagrađenih, ali drugih dramskih tekstova za djecu, slušaonice radio igre bi semogle održavati u više škola. Ma puno toga se može, mi uvijek imamo ideja, ali nam fali resursa.

#### **Bez tih širenja festivala danas imate savršen spoj opuštenog i "nenabitog" festivalskog programa i**

## **Splita u proljeće. Imate li ideju iskoristiti to u pogledu kulturnog turizma?**

Nesporno, splitski turizam počiva upravo na veličanstvenom spoju kulture i podneblja. Većina je turista prilikom posjete Splitu barem donekle upoznata s njegovom poviješću i kulturnom baštinom, znaju gdje dolaze, što moraju vidjeti i uglavnom budu, unatoč pripremama, osupnuti njegovom ljepotom uživo. Ali, ne znam kuda može odvesti inzistiranje na tom konceptu „kulturnog turizma“ kojeg su nam puna usta, u kakav tretman umjetnosti, domaćih umjetnika pa i domaće publike.

### **GKL Split: "Glazbatorij"**

Sam Mali Marulić zbog termina održavanja, kao i koncepta u središtu kojeg je domaće dramsko kazalište, odnosno riječ, nije u fokusu ponude kulturnog turizma. Da se razumijemo, ne sklanjamo se mi od turista, dapače, s ciljem njihova privlačenja i prepuni ponosa zbog predstava koje smo stvorili i koje im želimo pokazati, već smo 2013. pokrenuli novi program „*Ljetno kazalište za djecu*“ koji se događa krajem lipnja i početkom srpnja i kojim završavamo sezonu. O tom projektu ću drugom prilikom reći više, ali ću ovdje samo kratko istaknuti kako smo prošle godine u njega uključili i druge splitske ustanove u kulturi i udruge koje su se rado odazvale pa smo cijeli taj program oblikovali zapravo u jednu manifestaciju kulture i umjetnosti za djecu, ne samo kazališta. Interes je bio golem, a stvorena je platforma za bogat i velik ljetni festival za djecu kakav Split zaslužuje. Mi smo ga oblikovali i on je sad gotov program koji može samo rasti, ali ga treba financijski poduprijeti.

No htjela sam nešto drugo reći, a to je da su glavni posjetitelji svih ovih godina naši sugrađani i domaći gosti. Mislim da je slična situacija s većinom ljetnih kazališnih festivala u zemlji i ona nešto govori. Sretni smo zbog svakog stranca koji dođe u naše kazalište, pogotovo kad je nakon predstave pun hvalospjeva. Svi materijali su dvojezični, prilagođavamo im se koliko možemo. Ti su nam posjetitelji važni i jer se uglavnom radi o ljudima koji doma posjećuju kazalište, pa mogu raditi usporedbe. Ali takvih je malo, jako malo, a da bismo privukli veći broj turista, trebali bismo nuditi drugačiji program, naglašeno zabavniji, lepršaviji, pitkiji, da ne kažem plitkiji. Sviđalo se to nekome ili ne, ja tu podvlačim granicu prilagodbe turizmu.

### **Zašto?**

Za one koji su zaboravili, kazalište ima društvenu ulogu i odgovornost, a javno kazalište nekog grada postoji prvenstveno radi svojih građana, radi svoje djece. Stvaramo za njih, njih želimo oplemeniti, duhovno i intelektualno osnažiti, potaknuti razvoj mislećih pojedinaca koji će biti pisci, liječnici, inženjeri, sve što žele. U našem fokusu nisu turisti, nego naša djeca. I mi želimo odgojiti umjetnike, znanstvenike, inovatore i poduzetnike, koji će kreirati i stvarati dodanu vrijednost, a ne samo građane koji će zabavljati i posluživati bogatije goste. Zato ćemo nakon revije *Ljetno kazalište* još malo raditi na novim predstavama, a zatim odlazimo na zasluženi godišnji odmor kako bismo već krajem kolovoza započeli s radom i bili spremni za novu školsku godinu tijekom koje će nas posjetiti 98% naše publike. To je naša uloga i takvi su nam prioriteta.

### **Sad je pravi trenutak da se okrenemo upravo Gradskom kazalištu lutaka Split. Koji problemi su žarišni u vođenju takvog kazališta?**

Najveći problem u vođenju najstarijeg profesionalnog lutkarskog kazališta u Hrvatskoj je nedostatak lutkara – kreatora lutaka, tehnologa i redatelja. Može li biti većeg problema ukoliko želimo njegovati i razvijati lutkarstvo? Naš problem je i nedostatak prostora u kući za radionicu koja nam je locirana u susjednom gradu Solinu i koju plaćamo iz vlastitih prihoda, a godišnje nas košta približno kao jedna premijera. Također, nemamo niti jedan prostor u kojem bismo mogli održavati probe dok druga predstava igra na pozornici. Ostali problemi istovjetni su onima koji muče ostala javna kazališta u Hrvatskoj, ali to je neka druga tema.

### **Što općenito najviše nedostaje današnjem domaćem lutkarskom kazalištu, ali i kazalištu za djecu?**

Nedostaje im puno toga, ali najviše novca potrebnog za promišljenu i pametnu produkciju koja treba vrijeme i izvrsne umjetnike. Probe stišćemo u sve kraće vrijeme kako bismo što više igrali i zaradili za nove produkcije. A dječja predstava je odgovoran i zahtjevan posao kao i predstava za odraslu publiku. Usuđujem se reći i odgovorniji jer pored estetske sadrži i pedagošku komponentu. Mislim i da je nužan otvoreniji dijalog kazališta i

pedagoške struke s ciljem stvaranja predstava koje zaista komuniciraju sa svojom publikom. Uopće, proces pripreme za svaku premijeru trebao bi biti duži, ali mi ga ne možemo priuštiti. Imamo sreću da mnogi vrsni kazališni redatelji i drugi umjetnici vole raditi kod nas i spremni su stvarati s malim budžetima i za daleko manje honorare nego u kazalištu za odrasle (ili u nekim drugim kazalištima za djecu, pogotovo u Zagrebu gdje je situacija ipak bolja) pa na želji, entuzijizmu i suradnji s motiviranim ansamblom grade izvrsne i inovativne predstave koje osvajaju nagrade i gostuju u zemlji i inozemstvu.

### **GKL Split: "Moj prijatelj Mačkodlak"**

#### **Ali? (Diskretna pauza prije obrata)**

Ali, nažalost, svi ti uspjesi najčešće ostanu ispod radara onih koji raspoređuju sredstva. Štoviše, mnogi od njih niti ne znaju što mi to zapravo proizvodimo, ali lako zaključe kako bismo mogli i s manje novca kad smo već tako štedljivi i snalažljivi. E to boli! I govori o najvećem problemu: statusu kazališta za djecu u odnosu na kazališta za odraslu publiku, ili preciznije, o odnosu institucija uprave društva prema djeci, odnosno vlastitoj budućnosti. Takvo marginaliziranje umjetničkog stvaralaštva za djecu je posljedica nemara, kratkovidnosti i općenito, lošeg sustava.

#### **Odbacimo li te kratkovidne naočale koje su se dubinski usjekle u one koji odlučuju, što bi društvo dobilo intenzivnijim druženjem djece i kazališta?**

Izloženost velikog broja, po mogućnosti sve djece, od najranije dobi visoko estetiziranom kazalištu i vrijednostima tolerancije, zajedništva, empatije, poticanju kritičkog mišljenja, rezultirala bi barem malo boljom zajednicom u budućnosti i svakako većim brojem pojedinaca koji će moći promišljati i graditi svijet u kojem želimo živjeti. Kazalište je samo jedan segment tog utopijskog „child-friendly“ društva. Kad bismo danas počeli ozbiljno izdvajati za djecu, za programe umjetnosti i kulture za djecu, za projekte poput STEM-a, za sportske aktivnosti za djecu i, najvažnije, kad bismo reformirali i dobili obrazovni sustav koji će kod djece i mladih poticati želju i strast za znanjem, stvaralaštvom i probijanjem granica u bilo kojem području – umjetnosti, znanosti, sportu - sigurna sam da bismo već za deset godina mogli živjeti bolje. A u međuvremenu bi djeca i mladi barem imali nadu koja bi ih držala, a možda i vraćala njihovoj zemlji.